

KASBIY TA'LIM MENEJMENTIDA RAHBARLARNING INNOVATSION VA IJODIY QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH

Musayeva Shoxistaxon Sadriddinovna
Uchqo'rg'on tumani 4-son texnikumi
Direktori.

Annotatsiya. Ushbu maqolada kasbiy ta'lim menejmenti tizimida rahbarlarning innovatsion va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish masalalari ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqotda zamonaviy ta'lim jarayonida rahbar shaxsining roli, uning innovatsion fikrlashi va ijodiy yondashuvining ta'lim sifati hamda boshqaruv samaradorligiga ta'siri ochib berilgan. Shuningdek, kasbiy ta'lim muassasalari rahbarlarida innovatsion kompetensiyalarni shakllantirishga qaratilgan metodik yondashuvlar, ularning afzalliklari va amaldagi muammolari tahlil qilingan. Maqolada kompetensiyaviy, faoliyatga yo'naltirilgan va reflektiv yondashuvlar asosida rahbarlarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish bo'yicha ilmiy-amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan. Tadqiqot natijalari kasbiy ta'lim menejmentini modernizatsiya qilish, rahbarlarning professional salohiyatini oshirish hamda ta'lim muassasalarida innovatsion muhitni shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: kasbiy ta'lim, ta'lim menejmenti, rahbarlik faoliyati, innovatsion qobiliyat, ijodiy fikrlash, boshqaruv kompetensiyasi, ta'limda innovatsiyalar, strategik menejment, pedagogik liderlik.

Bugungi globallashuv va raqamli transformatsiya sharoitida ta'lim tizimi oldiga qo'yilayotgan talablar tubdan o'zgarimoqda. Xususan, kasbiy ta'lim tizimi mehnat bozorining tezkor ehtiyojlariga moslashishi, raqobatbardosh mutaxassislar tayyorlash bilan bir qatorda, ta'lim muassasalarini samarali boshqarish masalasini ham dolzarb qilib qo'ymoqda. Bu jarayonda kasbiy ta'lim muassasalari rahbarlarining innovatsion

fikrlashi, ijodiy yondashuvi va strategik qaror qabul qilish qobiliyatlari hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

Kasbiy ta'lim menejmentida rahbar shaxsining roli nafaqat ma'muriy boshqaruv bilan cheklanadi, balki u pedagogik jamoani ilhomlantiruvchi lider, yangiliklarni joriy etuvchi tashabbuskor va ta'lim sifatini oshirishga mas'ul strateg sifatida namoyon bo'ladi. Shu bois rahbarlarning innovatsion va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish zamonaviy ta'lim siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Kasbiy ta'lim menejmenti — bu kasbiy ta'lim muassasalarida ta'lim jarayonini rejalashtirish, tashkil etish, muvofiqlashtirish, nazorat qilish va rivojlantirishga qaratilgan kompleks boshqaruv faoliyatidir. Menejmentning samaradorligi ko'p jihatdan rahbar shaxsining professional kompetensiyasiga, boshqaruv madaniyatiga va ijodiy yondashuviga bog'liq.

Zamonaviy menejment nazariyalarida rahbarning quyidagi kompetensiyalari alohida ta'kidlanadi:

- strategik fikrlash;
- innovatsion tashabbuskorlik;
- muammoli vaziyatlarda kreativ qaror qabul qilish;
- jamoa bilan samarali kommunikatsiya;
- o'zgarishlarni boshqarish qobiliyati.

Kasbiy ta'lim tizimida bu kompetensiyalar yanada muhim ahamiyat kasb etadi, chunki mazkur sohada ishlab chiqarish, texnologiya va mehnat bozori bilan bevosita integratsiya mavjud [1].

Zamonaviy ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish sharoitida ta'lim tizimiga, ayniqsa kasbiy ta'lim sohasiga qo'yilayotgan talablar tubdan o'zgarimoqda. Fan-texnika taraqqiyoti, raqamlashtirish jarayonlarining jadallashuvi, mehnat bozorida kasbiy kompetensiyalarga bo'lgan ehtiyojning oshib borishi ta'lim muassasalarini boshqarishda yangicha yondashuvlarni talab etmoqda. Ushbu jarayonda kasbiy ta'lim muassasalari rahbarlarining innovatsion va ijodiy qobiliyatlari ta'lim sifatini

ta'minlash, boshqaruv samaradorligini oshirish hamda muassasaning barqaror rivojlanishini ta'minlovchi muhim omil sifatida namoyon bo'ladi.

Innovatsion qobiliyat rahbarning zamonaviy g'oya va yangiliklarni tezkor qabul qilish, ularni tanqidiy tahlil etish, real sharoitga moslashtirib amaliyotga tatbiq etish hamda joriy etilgan yangiliklarning samaradorligini baholay olish layoqati bilan tavsiflanadi. Bunday qobiliyat rahbarga an'anaviy boshqaruv doirasidan chiqib, tizimli o'zgarishlarni amalga oshirish imkonini beradi. Ijodiy qobiliyat esa rahbarning mavjud muammolarga noodatij va moslashuvchan yondashuvi, yangi g'oyalar ishlab chiqishi hamda ularni aniq va samarali boshqaruv qarorlariga aylantira olishi bilan ifodalanadi. Ushbu ikki qobiliyat bir-birini to'ldiruvchi va o'zaro bog'liq bo'lib, kasbiy ta'lim menejmentining zamonaviy modelini shakllantirishda muhim o'rin tutadi.

Kasbiy ta'lim muassasasi rahbarining innovatsion va ijodiy salohiyati, avvalo, ta'lim jarayonini modernizatsiya qilish jarayonida yaqqol namoyon bo'ladi. Ta'lim mazmunini yangilash, o'quv reja va dasturlarni ishlab chiqarish ehtiyojlariga moslashtirish, amaliyotga yo'naltirilgan ta'limni rivojlantirish rahbardan chuqur tahliliy fikrlash va ijodiy yondashuvni talab etadi. Shu bilan birga, pedagogik innovatsiyalarni joriy etish, zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish, o'qitish jarayoniga raqamli vositalarni integratsiya qilish ham rahbarning innovatsion qobiliyatiga bevosita bog'liqdir.

Rahbarlarning ijodiy va innovatsion qobiliyatlari kadrlar salohiyatini rivojlantirish jarayonida ham muhim ahamiyat kasb etadi. Pedagog xodimlarni doimiy kasbiy rivojlantirishga yo'naltirish, ularning tashabbuskorligini qo'llab-quvvatlash, jamoada sog'lom ijodiy muhitni shakllantirish rahbarning liderlik va kreativ yondashuviga asoslanadi. Bundan tashqari, kasbiy ta'lim muassasalarining ishlab chiqarish korxonalarini bilan samarali hamkorligini yo'lga qo'yish, dual ta'lim elementlarini joriy etish, ish beruvchilar bilan uzviy aloqalarni rivojlantirish ham innovatsion boshqaruv qarorlarini talab etadi.

Zamonaviy sharoitda raqamli texnologiyalarni boshqaruv tizimiga joriy etish rahbarning innovatsion faoliyatining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Elektron hujjat aylanishi, raqamli monitoring tizimlari, masofaviy ta'lim platformalaridan foydalanish boshqaruv jarayonining ochiqligi va samaradorligini oshiradi. Biroq bu jarayon rahbarlardan texnologik savodxonlik, yangiliklarga ochiqlik va o'zgarishlarni boshqarish qobiliyatini talab etadi.

Shu bilan birga, innovatsion va ijodiy qobiliyatlarning rivojlanishi tasodifiy jarayon emasligini ta'kidlash lozim. Bu qobiliyatlar ilmiy asoslangan, maqsadli ishlab chiqilgan metodika asosida izchil va tizimli ravishda rivojlantirilishi zarur. Amaliy tahlillar shuni ko'rsatadiki, kasbiy ta'lim menejmentida rahbarlarning innovatsion salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarishga to'sqinlik qilayotgan qator muammolar mavjud.

Xususan, ko'plab rahbarlarning an'anaviy boshqaruv uslublariga haddan tashqari tayanishi innovatsion faoliyatni cheklab qo'ymoqda. Boshqaruvda buyruqbozlikka asoslangan yondashuvlar ijodiy tashabbuslarning rivojlanishiga to'sqinlik qiladi. Shuningdek, innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlovchi metodik ta'minotning yetarli darajada ishlab chiqilmaganligi ham muhim muammolardan biri hisoblanadi. Rahbarlar uchun mo'ljallangan innovatsion menejment bo'yicha amaliy qo'llanmalar, trening dasturlari va metodik tavsiyalar yetarli emas.

Bundan tashqari, kreativ fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan maxsus trening va rivojlantiruvchi dasturlarning kamligi rahbarlarning ijodiy salohiyatini cheklaydi. O'zini-o'zi rivojlantirishga bo'lgan ichki motivatsiyaning pastligi, rahbarlik faoliyatida tashabbus ko'rsatishga bo'lgan ehtiyotkorlik ham mavjud muammolar sirasiga kiradi. Innovatsion faoliyat natijalarini baholash mezonlarining aniq belgilanmaganligi esa rahbarlarning yangilik joriy etishga bo'lgan qiziqishini susaytiradi.

Rahbarlarning innovatsion va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda samarali metodik yondashuvlardan foydalanish ushbu muammolarni bartaraf etishda muhim ahamiyat kasb etadi. Kompetensiyaviy yondashuv rahbarlarda innovatsion fikrlash, strategik rejalashtirish, muammoli vaziyatlarda qaror qabul qilish kabi muhim kasbiy

kompetensiyalarni shakllantirishga xizmat qiladi. Bu yondashuv rahbar faoliyatini aniq natijalarga yo'naltirish imkonini beradi.

Faoliyatga yo'naltirilgan yondashuv rahbarlarni real boshqaruv vaziyatlari asosida o'qitishga asoslanadi. Keys-stadi, loyiha faoliyati, biznes-o'yinlar orqali rahbarlar amaliy tajriba orttiradi, o'z ijodiy salohiyatini sinovdan o'tkazadi. Ushbu yondashuv nazariya va amaliyot o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni ta'minlab, innovatsion qarorlar qabul qilish ko'nikmasini rivojlantiradi.

Refleksiv yondashuv rahbarning o'z faoliyatini tahlil qilishi, boshqaruv jarayonidagi xatolarni aniqlashi va ulardan xulosa chiqarishiga asoslanadi. O'z-o'zini baholash va rivojlanish strategiyasini ishlab chiqish rahbarning shaxsiy va kasbiy o'sishini ta'minlaydi. Innovatsion ta'lim texnologiyalaridan foydalanish, xususan, treninglar, master-klasslar, coaching va mentoring tizimi rahbarlarning ijodiy va innovatsion salohiyatini oshirishda samarali vosita hisoblanadi.

Kasbiy ta'lim menejmentida rahbarlarning innovatsion va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish bir qator ustuvor yo'nalishlar asosida amalga oshirilishi lozim. Avvalo, har bir rahbar uchun individual rivojlanish trayektoriyalarini ishlab chiqish zarur. Bu rahbarning ehtiyojlari, tajribasi va salohiyatini inobatga olgan holda amalga oshiriladi. Modul asosida o'qitish dasturlarini joriy etish esa ta'lim jarayonining moslashuvchanligini ta'minlaydi [4].

Xulosa qilib aytganda, kasbiy ta'lim menejmentida rahbarlarning innovatsion va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish ta'lim tizimining barqaror va samarali rivojlanishining muhim omillaridan biridir. Zamonaviy rahbar faqatgina boshqaruvchi emas, balki yangilik yaratuvchi, jamoani rivojlanishga yetaklovchi lider bo'lishi lozim.

Takomillashtirilgan metodika rahbarlarning professional salohiyatini oshirish, ta'lim muassasalarida innovatsion muhitni shakllantirish va kasbiy ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Abdullaeva N. Q. Ta'lim menejmenti asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020. – 224 b.
2. Yo'ldoshev J. G., Usmonov S. A. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: O'qituvchi, 2019. – 312 b.
3. Xodjaev B. X. Kasbiy ta'lim menejmenti. – Toshkent: Innovatsiya-Ziyo, 2021. – 198 b.
4. Sharipov Sh. S. Ta'lim tizimida boshqaruv va liderlik. – Toshkent: Fan, 2018. – 176 b.